

ספק ספיקא

כתובות דף ט עמוד א

האומר פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה עליו ואמאי ספק ספיקא הוא ספק תחתיו ספק אין
תחתיו ואם תמצא לומר תחתיו ספק באונס ספק ברצון לא צריכא באשת כהן ואיבעית אימא
באשת ישראל וכגון דקביל בה אבוה קידושין פחותה מבת ג' שנים ויום אחד מאי קמ"ל
תנינא האומר לאשה קדשתיך והיא אומרת לא קדשתני היא מותרת בקרוביו והוא אסור
בקרובותיה מהו דתימא התם דודאי קים ליה אבל הכא מיקם הוא דלא קים ליה קמ"ל

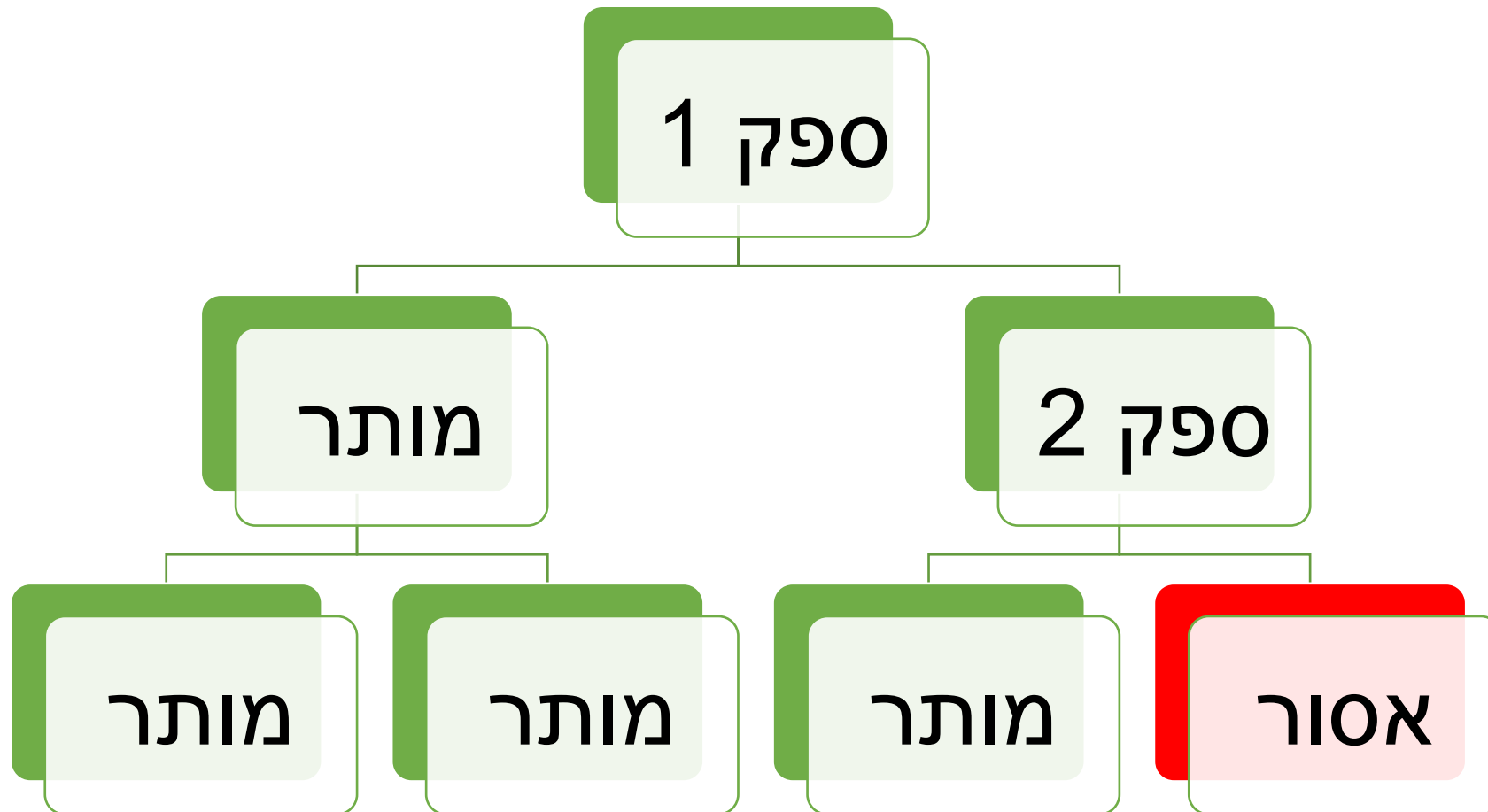
רי"ף כתובות ג עמוד א- עמוד ב בדפי הרי"ף

אמר ר' אלעזר האומר פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה עליו דשויא אנפשיה חתיכא דאיסורא וה"מ באשת כהן פירוש דליכא אלא חד ספקא ספק תחתיו ספק אין תחתיו ולא מצית אמרת אם תמצא לומר תחתיו ספק מוכת עץ ספק דרוסת איש דמוכת עץ פתחה סתום אי נמי באשת ישראל והוא שקבל בה אביה קדושין פחותה מבת ג' שנים ויום אחד דהוה ליה חד ספקא ספק באונס ספק ברצון **וספקא דאורייתא לחומרא** אבל אשת ישראל שנתקדשה יתירה על בת שלש שנים ויום אחד מותרת דהוויין לה תרי ספיקי ספק תחתיו זינתה ספק אין תחתיו ואם תמצא לומר תחתיו ספק ברצון ספק באונס הלכך הוויין לה **תרי ספיקי ותרי ספיקי דאורייתא**
לקולא:

שו"ת רשב"א א:תא

ותדע לך עוד דהא ספק ספקא עדיף כרוב. ואפשר דאלימ התרו יותר מרוב. דהא רבי יהושע לגבי יוחסין פסיל בחד רובא ומכשר ספק ספקא. וכיון שכן כי היכי דאזלינן בתר רובא להתיר בכל איסורין שבתורה ואפילו בדאיתחזק איסור כגון חתיכת איסור שנתערב בשתים של התר הוא הדין בתרי ספיקי דשריא ואפי' בדאיתחז' איסורא.

רוב - 75%

פני יהושע כתובות ט עמוד א

(קונטרס אחרון): תוספות בד"ה ואיבעית אימא. משמע מדבריהם דכל מידי דלא שכיח לא מיקרי ספק כלל אפי' לאיצטרופי לספק ספיקא והקשיתי לשאול דלשיטת הרשב"א ז"ל דטעם הספק ספיקא היינו דהוי כמו רוב א"כ היכא דהספק הראשון הוא שקול אמאי לא מצרפינן המיעוט דספק השני להך פלגא דספק הראשון ואכתי הוי רובא וכמדומה לי באמת שראיתי בכמה פוסקים ראשונים ואחרונים דהיכא דהספק א' שקול אע"ג דשני אינו שקול אפ"ה חשבינן ליה ס"ס מיהו אפשר דהתוספות דהכא ס"ל דמיעוט לגמרי כמאן דליתא דמי לרבנן דפליגי אדר' מאיר משא"כ לשיטת רבינו תם שפסק במס' בכורות ד' כ' ע"ב בד"ה חלב פוטר דקי"ל כרשב"ג דהיכא דהמיעוט מסייע לחזקה הו"ל פלגא ופלגא וכמ"ש בהג"ה ש"ע י"ד. וא"כ ה"נ יש לנו לומר דהמיעוט מספק שני מסייע לה לפלגא דספק ראשון והו"ל רובא להחמיר והדבר צריך תלמוד ובקונטרס כלל גדול אי"ה אבאר לנכון:

ריטב"א עירובין ה עמוד ב

ויש בתוספות שיטה אחרת בזה שאומרין דלעולם סבירא לן דבידי אדם נמי אי אפשר לצמצם ומה שהתיר רב פפא פרוץ כעומד ואמרו במחצה על מחצה שהוא כרוב התם מפני שההיתר מצוי יותר דאיכא שני צדדין להתיר דילמא שחט רובא ואם תמצא לומר דהוי פלגא הא קיימא לן דמחצה כרוב ואין כאן אלא צד אחד לאיסור שמא שחט פחות ממחצה וכיון דאיכא שני צדדין דהיתירא תלינן בהו דדמי קצת לספק ספיקא, וא"ת א"כ הכא נמי נישרי מהאי טעמא דאיכא תרתי לקולא אפי' הוי ספק של תורה ולמה הוצרכנו לומר היתירא מפני ספק דבריהם, תירצו דהכא איכא צד שני לאיסורא שמא לא היו השמונה אמות של פתח מצומצמות אלא שהיו יותר מח' אמות ואפילו יש בעומד ד' אמות בצמצום הוי הפרוץ מרובה ואסור, ועוד דכיון דאמרת ותלית דהא כי הדדי הוא וסבירא לך דפרוץ כעומד אסור אי אפשר לן לדון להיתר מפני שום צד אחד.

רמב"ם איסורי ביאה פרק יח הלכה יז

השבועה שנפדית והיא בת ג' שנים ויום אחד או יתר אסורה לכהן מפני שהיא ספק זונה
שמא נבעלה לעכו"ם ואם יש לה עד שלא נתייחד העכו"ם עמה הרי זו כשרה לכהונה ואפי'
עבד או שפחה או קרוב נאמן לעדות זו ושתי שבועות שהעידה כל אחת מהן לחבירתה הרי
אלו נאמנות הואיל ואיסור כל הספיקות כולן מדברי סופרים לפיכך הקלו בשבועה.

שב במעתתא א:א

נקטינן ספיקא דאורייתא לחומרא. ודעת הרמב"ם בחיבורו הגדול בכמה מקומות דאינו לחומרא אלא מדברי סופרים, ודבר תורה כל הספיקות שריא וכן דעת הראב"ד. והר"ן והרשב"א חולקין בזה והוכיחו דזה שאמרו ספיקא דאורייתא לחומרא מן התורה הוא.

שם א:ג

... ולכן מוכרח שיטת הרמב"ם דכל הספיקות מדבריהם, אבל מן התורה כל הספיקות מותר, משום הכי כשנסתפק אם אסרו חכמים בזה, כגון מחלוקת בדברי סופרים, ליכא לא תסור, כיון דספק מן התורה שריא, ומדרבנן לא גזרו בספיקות אלא בדאורייתא דוקא ולא בדבריהם, ודוק...

רא"ה בדק הבית ד:א

**ספק דרבנן: אלא דטעמא דרבנו ז"ל דלא אמרינן ס"ס שרי בדאורייתא אלא היכא
דבספק ראשון שרי מדאורייתא אלא מדרבנן אסור כגון הא דתערובת הילכך ה"ל ספק
שני ספק דרבנן אבל כל היכא דבספק ראשון מיתסר מדאורייתא ספק שני אסור
מדרבנן דלא חשוב אלא חד ספיקא...משום דספק ראשון איסור תורה שהרי על הספיקות
מביאין חטאת והכא איכא משום הכנה דרבה דאיסור תורה וכיון דכן אסורה בספק שני דלא
חשיב אלא כחד ספק.**

רש"י בבא קמא יא עמוא א

שליא. כולי האי לא חיישינן דנימא תרי חומרי דילמא נפקא ורוב נפקא

שערי ישר שער א - שער הספיקות פרק יט

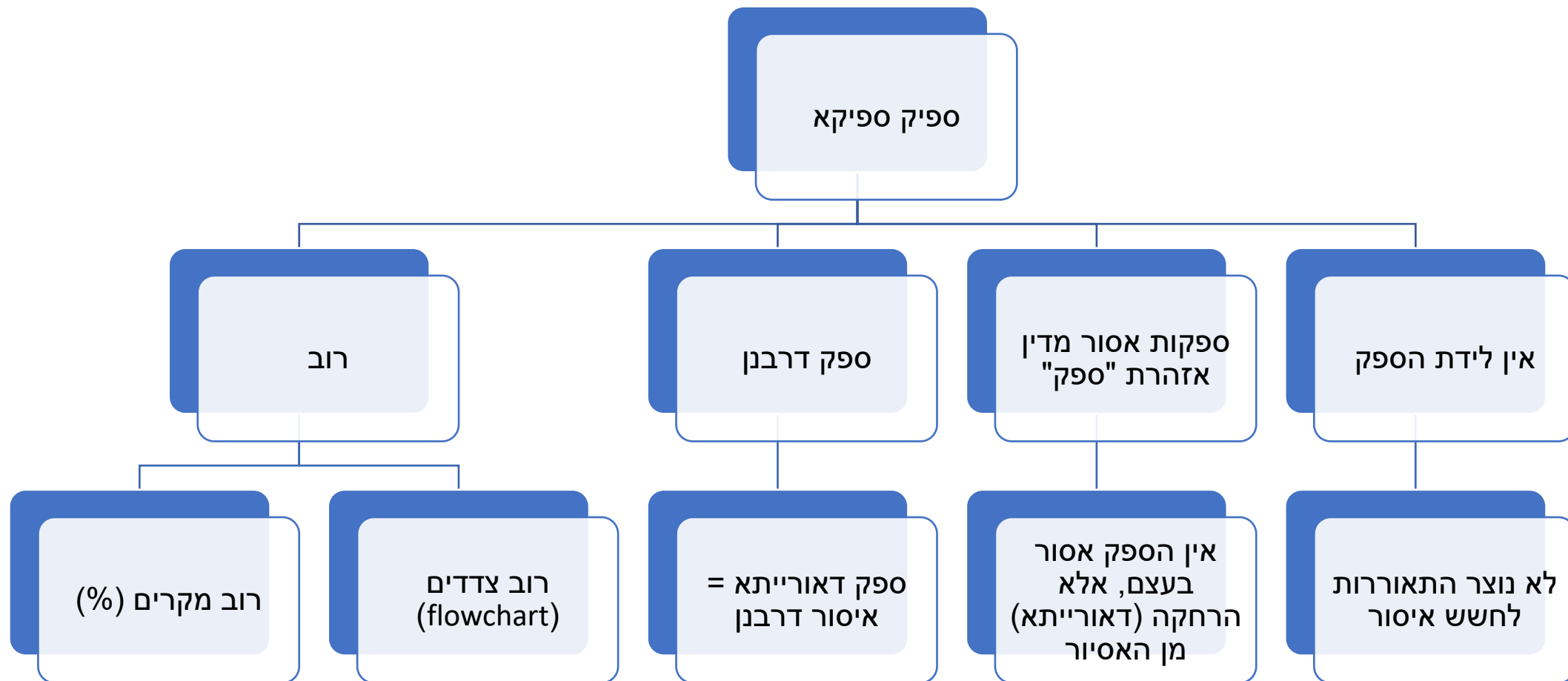
רפט. ובספר שב שמעתתא ש"א פרק י"ח האריך בדברי הפנ"י הנ"ל והוכיח מהש"ס דספק ספיקא לא מהני רק אם שני הספיקות שקולים ורוב מהני כה"ג, ועיי"ש שהביא דברי הריב"ש דספק ספיקא לא הוי רוב ממש, ורק היכא דחד ספק הוא מחצה על מחצה בטבע כמו מחצה זכרים ומחצה נקבות אז ע"י מיעוט מפילות מצטרף לרוב, אבל ספק תחתיו ספק אינו תחתיו לא הוי כמחצה על מחצה בטבע, דלא שייך לומר דמחצה נבעלות תחת בעליהן ומחצה שלא תחת בעליהן לא שייך בזה לומר דמיעוט אונס יצטרף לרוב, וכתב לפי"ז בש"ש דבספק ספיקא אף דהוי כרוב ועדיף מרובא לא מהני רק אם הספיקות שקולים, והנה כל זה להלכה אבל בטעמו של דבר לא תירץ כלום וקושית הפנ"י נצבה וקמה.

שערי ישר שער א - שער הספיקות פרק יט

רצ. ונראה לי כשנדייק בלישנא דהש"ס שאמרו ספק ספיקא ולא אמרו סתם הלא ב' ספיקות הוא, דבאמת אין רבוי הספיקות גורמים ההיתר לומר כיון דאיכא רוב צדדים להתיר שיהא נחשב כרובא להיתירא, אלא הענין דהוי ספק בספק איסור דאיכא בזה ספק אם יש כאן ספק איסור כמו בספק תחתיו ספק אינו תחתיו הוא ספק איסור, וכשמתוסף בזה ספק אונס הוי ספק בספק איסור, ומשו"ה היה פשוט לחז"ל דספק ספיקא להיתירא מותר דדוקא בודאי ספק איסור קיי"ל שהוא לחומרא, אבל אם הוי רק ספק של ספק איסור אין לנו להחמיר כיון שעל הודאי ליכא רק ספק איסור וזה דומה ממש לספק דרבנן, היינו דאף שאם היה בודאי תחתיו היה איסור ודאי מחמת הספק, אבל איסור זה אינו איסור בעצם ורק כלאו דלא תסור באיסור דרבנן, היינו דאנו מוזהרים לשמוע בקול חכמים ואזהרה זו ככל אזהרות שבתורה שנאמרו רק על הודאי ולא על הספק, רק בספק של תורה אנו מחויבים להזהר שמא נפגע בגופו של איסור שהקפידה תורה עליה, אבל בדרבנן ליכא לעולם גופו של איסור אלא רק ציווי לשמוע לדברי חכמים, וכיון דעל הספק ליכא אזהרה ליכא שום איסור כלל כמו שביארנו ענין זה בס"ד בפרק ז'. יעו"ש. וכמו כן נאמר בספק של ספק איסור כיון דבודאי ספק איסור ליכא רק אזהרת ספק, היינו דאינו כגופו של איסור רק אנו מחויבים להיזהר שמא נכשל בעצם האיסור, ואיסור זה של חיוב הזהירות הוא איסור שאינו בעצם אלא כענין איסור דלא תסור כמו שנתבאר לעיל בפרק ח', ולפי"ז כמו דליכא איסור בספק לאו דלא תסור כמו כן ליכא איסור בספק של ספק איסור.

שערי ישר שער א - שער הספיקות פרק יט

רצא. וביתר ביאור נאמר דקבלו חז"ל שני אופני איסורים, הא' הוא כל איסורי תורה הודאים המפורשים בתורה, והשני הוא אזהרת ספק אף דאינו מפורש בתורה רק על פי היקש שכלי קבלנו שאנו מוזהרים לחוש על הספק, ואיסור זה קיל מאיסור ודאי כיון דקיי"ל דכל ספק משנה הדין מערכו, שעל הודאי איכא איסור ודאי ועל הספק איסור ספק, ומשו"ה כשיתחדש לנו ספק גם על הספק איסור ראוי שישתנה גם הדין מאיסור ספק על איזה מין איסור אחר, ויותר משני אופנים של איסור לא נדע ולא קבלנו, ומשו"ה הוא מותר לגמרי דכל דליכא ע"ז סוג איסור הוא היתר גמור. ואף דלכאורה קשה עדיין כיון דספק ספיקא אינו כרוב ממש כמו שכתב הריב"ש, וא"כ לעולם יש לנו ספק על עצם האיסור כמו בספק תחתיו ספק אינו תחתיו ספק אונס ספק רצון, יש לנו לחוש שמא היה תחתיו ברצון כיון דליכא בזה רוב מקרים שיבררו דלא היה בזה האופן האוסר לגמרי כמו שכתב הריב"ש, וא"כ עלינו לספק לעולם שמא איכא איסור ודאי ויהי' אסור לנו כחד ספיקא. אבל באמת לא קשה מידי כיון דכל צד האפשרי גורם לשנות הדין מן הודאי על הספק, משו"ה צד האפשרי של אונס גורם לשנות הדין מן ודאי איסור לספק איסור, וצד האפשרי של אינו תחתיו גורם לשנות מן ספק איסור להקל עוד, וכיון דסוג שלישי של איסור ליכא נעשה היתר לגמרי

ביצה ג עמוד ב

וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל

רשי ביצה ג עמוד ב

שיש לו מתירין - שיכול לאכלו אחר יו"ט בהיתר גמור : אפילו באלף לא בטיל - ואע"ג
דמדאורייתא חד בתרי בטיל דכתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות אחמור רבנן **הואיל**
ויש לו מתירין לאחר זמן לא יאכלנו באיסור על ידי ביטול :

נתערבה באלף כולן אסורות **פירש ר"ת ז"ל: דאודאי קאי, דאי אספקא הוה ליה ספק ספיקא ושרי אפילו בדאורייתא**...אלא נראה דנתערבה באלף אספיקא קאי, ולא ספקא דספקא הוא דלא אמרינן ספק ספקא להקל אלא בב' ספקות הבאות מכח התערובת, כגון) זבחים עד, א (טבעת של עבודה זרה שנפלה לרובא ומרובא לרובא, דכל חדא וחדא דאיכא ברובא שני יש בה ספק ספקא, דבכל חד מינייהו אמרינן לא זו היא שנפלה כאן עכשיו ואם תמצא לומר זו היא שנפלה כאן עכשיו שמא לא זו היא שנפלה לרובא ראשון כי היא נשארה ברובא הראשון שנפלה בו....ומדברי ר"ת ז"ל נלמוד דכל ספק ספקא אפילו בדבר שיש לו מתירין מותר לאלתר, דהא טעמא דברייתא דקתני נתערבה באלף כולן אסורות משום דהוי דבר שיש לו מתירין ואפילו באלף לא בטיל ואפילו הכי דוקא ודאי אבל ספק לא, וטעמא משום דכל שהוא בספק ספיקא התר גמור משוינן ליה ואם כן אפילו לשיש לו מתירין) **(למה) (נמי). [הלכך אפילו בריה דלא בטלה או דבר שדרכו לימנות כל שיש בו ספק ספקא מותר לאלתר, ואינו דומה לספק אחד בשל דבריהם דשרי כספק ספיקא בשל תורה ואפילו הכי אסיק רב אשי לקמן דבדבר שיש לו מתירין אסור, דהתם היינו טעמא דכיון דבספק אחד כנגדו בשל תורה אסור אלא דמשום שהוא בשל דבריהם הקלת בו להתיר בספק אחד כל שיש לו מתירין לא תקל בו .**

הר"ן נדרים נב עמוד א

ד"ה וקשיא להו... וכך נראה לי בטעמו של דבר דחזינא לרבנן ולר' יהודה דאיפלגו במין במינו אי בטיל או לא... וקסבר ר' יהודה דהיינו טעמא משום דמין במינו לא בטיל לפי שכל דבר שהוא דומה לחבירו אינו מחלישו ומבטלו אלא מעמידו ומחזקו ומשום הכי סבירא ליה לר' יהודה בכלהו איסורי דמין במינו לא בטיל ורבנן לא משמע להו הכי דמכל מקום מין במינו דאיסור והיתר אין דומין זה לזה כיון דחד אסור וחד שרי שאין ראוי לילך אחר דמיון בעצם אלא אחר חילוקן באיסור והיתר.... ולפיכך כל שחלוקין באיסור והיתר אפי' מין במינו בטיל דהוה ליה כמין בשאינו מינו ומשום הכי אמרינן דבדבר שיש לו מתירין נטו רבנן משום חומרא לדרבי יהודה דכיון שאין דבר זה חלוק מן ההיתר לגמרי באיסור והיתר שהרי אף הוא סופו להיות נותר כמוהו אמרינן שאינו בטל במינו דאי הכי הוה דמו טובא חדא שהן שוין במין ועוד שאינן חלוקים לגמרי באיסור והיתר..

דבר שיש לו מתירין

ר"ן-מין) היתר (במינו
(היתר לעתיד (אינו
בטל

רש"י-למה לא
לחכות להיתר גמור

רב קאהן-אין כאן
צורך בביטול, כי
מדובר על רוב
מקרים, ולא רוב
חפצים .

ספק ספיקא אין שום
איסור כלל

כללי ספק ספיקא של הש"ך

יו"ד סימן קי

- (יג) **ספק ספיקא שאינו מתהפך אינו ס"ס**. הדמיון מצא הסכין פגום לאחר שחיטה דיש ספק ספיקא שמא בעצם המפרקת נפגם ואת"ל שלא נפגם בעצם המפרקת שמא במיעוט בתרא של סימן נפגם זה הספק ספיקא לא תוכל להפוך ולומר שמא במיעוט בתרא נפגם ואת"ל במיעוט קמא א"כ ודאי נבילה היא ולא תוכל לומר שמא במיעוט בתרא נפגם ואת"ל שלא נפגם במיעוט בתרא שמא בעצם המפרקת נפגם **דשניהם אין חשש איסור והכל אחד הוא** וכן כל כיוצא בזה:

- (יד) וכן נשבר העצם למעלה מהארכובה ואין עור ובשר חופין את רובו ואינו ידוע אם נעשה קודם שחיטה או לאחר שחיטה אינו מותר משום ס"ס דלא תוכל להפוך ולומר את"ל יצא לחוץ שמא לאחר שחיטה שלאחר שחיטה לא שייך לחלק בין יצא לחוץ או לא וכיון שאמרת את"ל יצא לחוץ ע"כ קודם שחיטה הוא וכן כל כיוצא בזה: